

DÜNYA KENTLERİNİN EN KUTSALI!

KUDÜS¹

Kadim uygarlıkların köklü geleneklere sahip kutsal kenti Kudüs, beni dünyada en fazla etkileyen şehirlerin başında geliyordu. Üç büyük din için semboller ve kutsal değerler taşımasının yanı sıra bölgede yaşayan iki milletin de başka gidecek bir yerleri olmaması sebebiyle daha da değerlenen güzel bir şehirdir Kudüs.

Av. Suat Şimşek
Kasım 2019
UR 2420 Bölge Adalar
Rotary Kulübü GDB / DB

Dünyanın 160 ülkesini ve 985 şehrini gezmiş ve görmüş bir gezgin olarak bu konuda Türkiye Gezinler Kulübü tarafından şahsıma verilmesi uygun görülen Altın Gezin ödülünden sonra ağırlıklı olarak hep bir soru ile karşılaşmaya başladım.

-Dünyada seni en çok hangi şehir/ülke etkiledi ve en çok nereyi beğendin?

-Elbette kendi coğrafyasında ve yer aldığı kıta itibarıyla birçok şehrin güzelliğine tanıklık ettim. Kiminde gün doğumunu kiminde gün batımını, kiminde dağları, ovaları, tepeleri, nehirleri, denizleri, boğazları, platoları, ormanları, gölleri, kiminde sanatı, tarihi, medeniyeti, ilimi, eğitimi, eğlenceyi, yemeyi, içmeyi çok beğendim. Ama öyle bir şehir beğendim ki; bunların hiç birisi önemli değildi! Şehrin kendisi mistikti, oryantaldi ama bir kadar da batılı idi, doğulu idi ama bir o kadar da felsefi idi... Kadim uygarlıkların köklü geleneklere sahip kutsal kenti Kudüs, beni dünyada en fazla etkileyen şehirlerin başında geliyordu. Değerli olduğu için paylaşılmasını; Bethlehem'den, Mescid-i Ak-sa'ya, Harem-ül Şerif'den Ağlama Duvarı'na kadar üç büyük din için semboller ve kutsal değerler taşımasının yanı sıra bölgede yaşayan iki milletin de başka gidecek bir yerleri olmaması sebebiyle daha da değerlenen güzel bir şehirdir Kudüs.

UNESCO Dünya Mirası Listesi'ndeki altı yer içeren, Masada Kalesi, Akka Eski Kenti, Bahai Bahçeleri'yle Bahauallah Türbesi, Tel Aviv'in Beyaz Şehri, İsa'nın doğduğu Bethlehem, Hz. Muhammed'in Miraç'a çıktığına inanılan Kubbet-üs-Sahra, Musevilerin Büyük Tapınaklarının Romalılar tarafından yıkılmasının yasını 2000 yıldır tuttıkları Ağlama Duvarı, Hz. İsa'nın çarmıha gerildiği Golgota Tepesi, Doğu Akdeniz'deki en önemli Roma limanlarından Kayserya, Kutsal Kitaplarda (Eski Ahit, Zebur, Yeni Ahit)

anlatılan olayların geçtiği yerler ile Nasıra'dan Bethlehem'e, Zeytin Dağı'ndan Sion Dağı'na, Galilee Tepeleri'nden Roş Hanikra Deniz Mağaralarına unutulmaz bir yolculuk için üç semavi dinin kutsal mekânlarının bulunduğu, eşsiz inanç atmosferiyle Kudüs'ü listenin ilk sıralarına koymamak olmazdı.

Aslında Kudüs'ü eşsiz yapan tarihi idi. Kentin tarihine kısaca göz atacak olursak:

Eski Ahit'e göre, Yahuda ve İsrail'in kralı Davut Kudüs'ü Jebusitler'den M.Ö. 1000 yıllarında aldı. Yönetim merkezini Kudüs'e taşıdı, burayı başkent ve inanç merkezi yaptı. İncil'de yazıldığına göre Davut'un oğlu Süleyman, İbrance "tanrı" anlamına gelen "Yahve"

adına ilk tapınağı yaptırdı. Böylece Kudüs Yahudiliğin merkezi haline geldi. Babil Kralı İkinci Nebukadnezar, M.Ö 597 ve 586'da şehri iki kez fethetti ve Süleyman Mabedi'ni yıktırdı. Daha sonra Persler şehri ele geçince mabedin yeniden yapılmasına izin verildi. M.S 63'e kadar Kudüs Roma İmparatorluğu'nun hakiyetinde kaldı. Kentteki direniş hareketi M.S

66'da ilk Yahudi-Roma savaşına dönüştü. Savaş dört yıl sonra Roma zaferiyle ve Süleyman Mabedi'nin bir kez daha yıkılmasıyla sonuçlandı. Romalılar ve daha sonra gelen Bizanslılar şehri yaklaşık 600 yıl idare etti. Suriye topraklarını fetheden Müslüman orduları Filistin'e de ulaştı. İslam Halifesi Hz. Ömer'in emriyle Kudüs 637'de fethedildi. 1070 yılında Papa İkinci Urban'ın emriyle Kudüs'ü Müslümanlardan almak için Haçlı seferleri başlatıldı. 200 yılda Kudüs için beş sefer gerçekleştirildi. Hıristiyanlar ele geçirdikleri şehri fazla tutamadılar ve 1244 yılında Kudüs bir kez daha Müslümanların kontrolüne geçti.

Mısır ve Arabistan'ın Osmanlılar tarafından alınmasının ardından Kudüs 1535'de Osmanlıların hakimiyet altına girdi. Osmanlı yönetiminde kent gelişti. İngilizlerin 1917'de Osmanlı Devleti'ni yenilgiye uğratmasının ardından Kudüs İngilizlerin yönetimine geçti. Kudüs, Birinci Dünya Savaşının ardından Milletler Cemiyeti tarafından İngiliz mandasına verildi. İkinci Dünya Savaşı ile Birleşik Krallık Filistin

Mandası'nın yıkılmasının ardından BM, holo-kosttan kurtulanlara bir yurt oluşturulması için ülkenin bölünmesine karar verdi. Bunun üzerine bazı Arap ülkeleri İsrail'e savaş açarak Kudüs'ün bir kısmını işgal etti. Kudüs 1948'den 1967 yılına kadar Ürdün ile İsrail arasında bölünmüş bir kentti. İsrail 1967'de Mısır, Ürdün ve Suriye ile Altı Gün savaşına girdi ve Kudüs 1980 yılında İsrail Parlamentosu Knesset tarafından "İsrail'in ebedi başkenti" ilan edildi.

Dinler tarihi bakımından da önemli olan kentin, İslamiyet'in yayılmasında önemli bir nokta olan Hz. Muhammed'in Kudüs'ten Miraç'a yükseldiğine inanılması ve ayrıca Mescid-i Aksa'nın burada inşa edilmesinin İslam dini için önemli olmasının yanı sıra Yahudi ve Hristiyan dinleri için kabul gören bazı kadim semboller ve yapılar da burada bulunmakta. İsa'nın burada çarmıha gerildiği rivayeti ve bu nedenle buranın hac noktası olarak kabul görmesi Hristiyanlar için, yine Milattan önce 10. Yüzyılda Kral Davud'un kenti ele geçirmesi ise Yahudiler için burayı anlamlı kılmış.

Ortadoğu'da, Akdeniz ve Ölü Deniz'in (Lut Gölü- Dead Sea) kuzey sınırı arasında yer alan Kudüs, dünyanın en eski şehirlerinden biri olarak kabul ediliyor. Bu kenti eşsiz yapan özelliklerden en önemlisi üç semavi din olan İslam, Yahudilik ve Hristiyanlık için kutsal olması ve beş bin yıllık yerleşik hayata sahip bir kent olmasıdır.

Kudüs, yukarıda da bahsettiğim gibi üç semavi din için çok kutsal yerleri içinde barındırıyor ve bu kutsal yerlerin önemli bir kısmı Doğu Kudüs'te yer alıyor. Kudüs'ün içinde binlerce yıllık kadim bir tarihi barındıran dar sokaklarla dolu. Eski Kenti, dört ana bölümden oluşuyor. Bunlar Müslüman, Yahudi, Hristiyan ve Ermeni mahalleleri olarak sıralanıyor.

Sünni Müslümanlar için Kudüs, Mekke ve Medine'den sonra dünyadaki üçüncü en kutsal şehir olarak telakki ediliyor. Kudüs, Yahudiler için ise en kutsal şehirdir çünkü kutsal

“Kudüs kelimesi zaten kutsal anlamına gelmektedir, Arapça (El Kuds), İbranice Yerusaleim, Barış Kenti anlamına geliyor. Ama barışın her an bozulabileceği bir kent.”

**Üç semavi din
olan İslam,
Yahudilik ve
Hristiyanlığın
kutsal kenti
Kudüs.**

**Tarih boyunca,
birçok kutsal
yapıya ev
sahipliği
yapmasından
dolayı çok
sayıda savaşa
sahne olan kent
birçok kez
yeniden inşa
edilmek
zorunda kalmış.**

kitapları Tevrat'a göre, İsrail Kralı Davud, Milattan Önce Kudüs'ü Birleşik İsrail Krallığı'nın başkenti olarak inşa etti ve oğlu Kral Süleyman, ilk Tapınağı şehrin içinde kurdu. Hz. Süleyman döneminde Sur Kralı Hiram, duvarcı Hiram ve Hz. Süleyman'ın iş birliği içinde, Ahit Sandığı'nın saklanması amacıyla yapılan Süleyman Tapınağı üç kez yıkılmış. Tapınağı önce Babililer Diaspora Dönemi olarak bilinen dönemde yıkmışlar ve arkasından Romalılar Masada İsyanı döneminde yıkmışlar. İşte o dönemden kaldığı iddia edilen tapınağın Batı Duvarı, Ağlama Duvarı olarak günümüzde bilinen kısımdır. Batı duvarının sol tarafında tüneller açılmış ve bu tüneller sayesinde tapınağın temellerine ulaşıldığı ve buralarda Tapınak Şövalyeleri'nin yaşadığı rivayet edilir. Duvarın sağ tarafı ise Mescid-i Aksa ile aynı hizaya geliyor.

Dağların tepesindeki şehir

Kudüs şehri İsrail'in orta bölgesinde yer alıyor ve şehir Doğu ve Batı olarak iki kısımdan oluşuyor. Şehrin asıl kısmı olan Doğu Kudüs'ün (Eski Kudüs) kurulduğu yer dağlık bir bölgeden ibaret. Ağlama Duvarı, Mescid-i Aksa ve Kubbet-üs Sahra, Moriya Dağı'nda (Seçilmiş Dağ) üzerinde kuruludur. Bu dağın yüksekliği 770 metre. Batıda Sion Dağı (Hz.Davud Dağı) vardır. Kudüs şehrinin konumu Akdeniz'in doğusunda sıralı dağları takip ederek

hafif batı yönüne meyillidir ve Akdeniz'den yüksekliği 750, Ölüdeniz den ise 1150 metredir. Jeopolitik konum itibarıyla Kudüs şehri stratejik bir konuma sahiptir ve önemi büyüktür. Bunun nedeni Kudüs şehrinin bölgede yüksek olan dağların tepesinde kurulmasındandır. Kudüs şehri, doğudaki Ürdün Vadisi'nden başlayan ve batıdaki Akdeniz'e dökülen akarsuların bol olduğu bir bölgededir. Kudüs, merkezi konumundan dolayı pek çok bölgeye ulaşım olarak ve ticari olarak başkentlik de yapmaktadır. Akdeniz'e 52 km, Ölü Deniz'e 22 km ve Kızıl Deniz'e 250 km uzaklıkta olan kent, Ürdün'ün başkenti Amman'a 88 km, Lübnan'ın başkenti Beyrut'a 388 km, Suriye'nin başkenti Şam'a ise 290 km uzaklıktadır. Surlarla çevrili kare biçiminde olan şehrin, surları üstünde 34 adet gözetleme kulesi mevcuttur. Bu surun 7 tane giriş kapısı bulunmaktadır. Bunlar da Halil Kapısı, Cedid Kapısı, Amud Kapısı, Sahire Kapısı, Megaribe Kapısı, Esbat Kapısı, Hz.Davud Kapısı'dır. Batı surları tarafında, Hristiyan ve Ermeni mahalleleri arasında Kudüs Kalesi ve Davut Kulesi bulunuyor. Yahudi Mahallesinin boydan boya sınırını belirleyen Roma Caddesi (Cardo Maximus) ve bu caddenin devamı, kuzeyde Şam kapısında sonlanıyor. Bu cadde büyük boy fresklerle süslenmiş. Işıltılı ve son derece keyifli bir bölge burası.

(Kudüs 2 Nisan Dergimizde)

